

**Protestantse
Kerk**

**Rapportage werkgroep Seksualiteit, genderidentiteit, huwelijk en relaties
(d.d. 22 – 03 - 2023)**

Generale synode
GS 18 november 2023
GS 23-04

Inhoudsopgave:

1. Voorgeschiedenis
2. Eerste werkgroep: samenstelling, opdracht en werkwijze
3. Resultaat peiling onder de synodeleden
4. Voorwaarden voor een verder gesprek
5. Doel van het gesprek in de synode (met het oog op de gemeente)
6. Accenten bij verdere bespreking
7. Gespreksvragen voor de aprilvergadering GS 2023

1. Voorgeschiedenis

Ouderling M. Molenaar diende samen met een aantal andere synodeleden het verzoek in tot een gesprek in de synode over ‘seksualiteit, genderidentiteit, huwelijk en relaties’. Het moderamen stelde dit verzoek aan de orde met een voorstel tot behandeling in de vergadering van 12 november 2022. Na een tegenvoorstel door oud. Molenaar nam de synode het besluit dat een werkgroep zou worden gevormd om tot een voorstel voor een gespreksonderwerp in de synode te komen met het oog op het gesprek in de gemeenten. Voor een goed begrip worden de beide documenten als bijlage toegevoegd aan deze rapportage.

2. Eerste werkgroep

Samenstelling

Het moderamen vroeg aan vijf synodeleden, die de breedte van de Protestantse kerk vertegenwoordigen, om zitting te nemen in de eerste werkgroep. Deze groep bestond uit:

Diaken J.C. Blankers

Ds T.C.M. Dronkert

Ds. A. van Lingen

Oud. C.M. Molenaar

Oud. H.J. Vrijhof

Opdracht

- Het analyseren en samenvatten van de nog op te halen ideeën van synodeleden over het onderwerp.
- Het formuleren van een voorstel voor de bespreking van het onderwerp in de synode: waar moeten de accenten liggen en hoe zou het gesprek het beste gevoerd kunnen worden.

Het opstellen van een bespreekdocument zelf behoort dus niet tot de taak van deze “werkgroep 1”. Na de bespreking van het voorstel van werkgroep 1 in de generale synode zal een “werkgroep 2” worden gevormd, die het gespreksvoorstel van werkgroep 1 verder gaat uitwerken.

Werkwijze

Werkgroep 1 kwam drie keer digitaal bijeen. De eerste keer was op zaterdag 7 januari 2023, de tweede keer op dinsdag 24 januari. De derde keer was 24 februari. Ds. Dronkert was voorzitter van de besprekingen. Van alle besprekingen werden verslagen gemaakt. Tussendoor was er nog veelvuldig overleg via de mail.

3. Resultaat peiling onder de synodeleden

De werkgroep kreeg de beschikking over de input van de synodeleden bij het synodesecretariaat. De breedte van de inbreng was zó uiteenlopend, dat het ons te ambitieus leek een samenvatting en analyse hiervan te maken. Daaruit concluderen we in elk geval dat de wijze waarop we het gesprek voeren eigenlijk belangrijker moet zijn dan het onderwerp zelf. Als steekwoorden vanuit deze inbreng noemen we:

- vragen rond genderidentiteit
- trouw in het huwelijk en trouw in relaties
- seksualiteit
- hoe verhouden we ons als kerk t.o.v. de cultuur; mag onze eigen stem nog klinken?
- ethiek is nodig, maar laat de kerk geen zedenmeester zijn
- gespreksnotitie voor de gemeente zodat we kunnen leren elkaar uit te nodigen tot spreken juist daar waar we zoveel van elkaar verschillen
- noodzaak tot een 'veilig' gesprek binnen en buiten de kerk is groot
- er zijn al zoveel andere, en méér urgente actuele onderwerpen waarover de kerk zich zou moeten uitspreken
- laten we geen strijd hiervan maken
- hoe kan de Schrift op een waardevolle manier een gesprekspartner zijn?

Op grond hiervan concluderen we als werkgroep I dat we ons beter op één thematisch onderwerp kunnen richten dan alles oppervlakkig aan de orde te laten komen.

4. Voorwaarden voor een verder gesprek

De basis voor een synodaal gesprek vinden we in de zinsnede: “we hechten aan de gemeenschap en aandacht voor de enkeling binnen de gemeenschap van leerlingen van Christus, tegenover modern individualisme. Wat is de positie van die ene unieke mens te midden van die gemeenschap, en hoe functioneert de trouw daarin naar God en naar elkaar?” Belangrijke noties zijn ‘trouw blijven aan elkaar in de gemeenschap van leerlingen van Christus, ook bij onderlinge verschillen.’ ‘We hebben elkaar niet uitgezocht, maar zijn elkaar gegeven; hoe houden we het dan uit met elkaar, en welke onderliggende waarden spelen daarbij een rol?’

Het zoeken naar ‘verbinding in verscheidenheid’ is de basis zijn van een ‘geloofsgesprek’ – waarmee wij bedoelen: “het gesprek waarbij we ons volop bewust zijn als leerling van Christus te spreken, om van elkaar te leren en ons te laten leiden door onze (onderling vaak uiteenlopende) relatie tot God en Gods woord”.

Dit zijn voor de werkgroep essentiële voorwaarden. Zo erkennen wij immers dat we allen voortdurend moeten zoeken naar wat Christus ons vanuit de Schriften te zeggen heeft. Daarin zijn we samen leerling en deel van een wereldwijde gemeenschap. Mensen moeten zich altijd welkom voelen om in een zo groot mogelijke veiligheid in de kerk zich uit te kunnen spreken over seksualiteit of welk ander onderwerp dan ook. Dan kun je pas spreken van een 'luisterende gemeenschap'.

De werkgroep hecht eraan om respect en liefde voor elkaar in het gesprek voorop te stellen, waarbij niet getwijfeld wordt aan elkaars christen zijn en vanuit dat vertrekpunt de ander uit te nodigen zich in alle openheid uit te spreken. Daarbij is het belangrijk om te blijven vragen: 'wat bedoel jij nu precies'?

Het kon weleens zijn dat we juist door zo'n houding het meest bijdragen aan een wezenlijk gesprek binnen de geloofsgemeenschap en daarbuiten.

5. Doel van het gesprek in de synode (met het oog op de gemeente)

Met elkaar spreken 'om het spreken' kan niet de bedoeling zijn. Wat is dan het doel van een verder gesprek in de novembersynode? Welk gesprek, en in welke vorm, dient uiteindelijk de kerk en dan met name de plaatselijke gemeente?

Dat is volgens de werkgroep de **voortzetting van de** oefening om te luisteren naar elkaar en de ontwikkeling van een groter bewustzijn van de complexiteit en verwarring rond seksualiteit, genderidentiteit, huwelijk en andere relaties. We hebben zo'n gesprek al eerder gevoerd enkele jaren terug, en een gesprek in de novembersynode kan worden gezien als een voortzetting van dat gesprek. Het doel is dus niet: 'de synode spreekt uit dat ...' Het is ons inziens goed denkbaar dat we niet een eensluidende visie hebben als Protestantse Kerk in Nederland. Dat betekent dat we des te nadrukkelijker stil moeten staan bij de wijze waarop we het gesprek voeren en vanuit welke basis.

6. Accenten bij verdere bespreking

Werkgroep 1 heeft niet als taak om aan te wijzen wat het precieze gespreksonderwerp zal zijn in de aprilvergadering van 2023. Onze taak is eerder een weg te wijzen hóe we zo'n gesprek in november 2023 aan kunnen gaan en waar accenten kunnen worden gelegd.

We herhalen het nogmaals: het belangrijkste lijkt ons hoe wij als leerlingen van Christus omgaan met de (maakbare) ruimte van het leven dat ons geschonken is, waarbij de noties van 'trouw' en 'gemeenschap' een belangrijke rol spelen. Deze vraag geldt niet alleen op individueel niveau, maar ook op het niveau van de gemeenschap.

Dit kan worden uitgewerkt in thematische vragen als:

- hoe ben ik mens naar Gods beeld, wat is dan 'menzijn' in relatie tot genderidentiteit en welke mensbeelden reiken de Bijbelse teksten ons aan?
- we lijken te leven in een tijdperk waarin alles kan en mag op het gebied van menzijn en relaties tussen mensen: tegen welke grenzen lopen we aan op ethisch en psychologisch terrein?
- hoe gaan we pastoraal om met de mensen die hiermee worstelen?

In het oorspronkelijke voorstel en het latere tegenvoorstel van Molenaar c.s. werd nadrukkelijk gevraagd welke vorm en inhoud je mag geven aan seksualiteit en huwelijkse relaties tussen mensen vanuit de Bijbel. De werkgroep kiest er dus voor om in het synode-gesprek nog een laag dieper te gaan met behulp van bovengenoemde vragen. Hoe kunnen we dit gesprek ondersteunen, voortzetten en stimuleren in de gemeente en in de gezinnen? Dat is een volgende stap die we moeten zetten.

De werkgroep beseft: de inbreng vanuit Gods Woord wordt op heel verschillende manier door ons ervaren. Het is en blijft onze opdracht om daarover met elkaar in gesprek te blijven en de Schrift te betrekken in de vragen waar we mee worstelen.

De werkgroep wil naar mensen binnen én buiten de kerk laten zien dat we ondanks onze verschillen (zoals in ons Schrift-verstaan) toch met elkaar in gesprek kunnen blijven.

Accenten die volgens de werkgroep in een synodaal gesprek in november 2023 kunnen worden gelegd zijn:

a. Het leven van een mens is niet onbegrensd; welke ruimte geeft God mij om mij te ontwikkelen of juist van bepaalde mogelijkheden afstand te nemen? Welke ruimte geef ik mezelf als leerling van Christus om mij te ontwikkelen, en welke ruimte denk ik dat mij niet gegeven wordt? Het gaat daarbij om een open verkenning van de bandbreedte van mijn keuzes en de vraag wie (en hoe) die bandbreedte bepaalt, ook in relatie tot de gemeenschap van gelovigen.

b. Wat betreft de onderwerpen “genderdysforie” en “genderidentiteit” constateren we dat er een grote kennisachterstand is (en ook een te groot verschil in kennis). Daarom achten we een goed gesprek pas haalbaar als synodeleden beter op de hoogte zijn van de complexiteit rond het begrip genderidentiteit in alle opzichten (niet alleen qua definiëring van dit begrip, maar vooral ook pastoraal, ethisch, psychologisch). We bevelen het moderamen aan om hierover aan de synode een literatuurlijst (of foldermateriaal) ter beschikking te stellen met toegankelijke en betrouwbare informatie.

7. Gespreksvragen voor de aprilvergadering GS 2023

In het oorspronkelijke voorstel en het latere tegenvoorstel van Molenaar c.s. werd nadrukkelijk gevraagd welke vorm en inhoud je mag geven aan seksualiteit, genderidentiteit en relaties tussen mensen. In de synodevergadering van november 2022 werden vervolgens zoveel verschillende gespreksonderwerpen aangereikt dat onduidelijk werd waaróver het vervolgesprek dan moest gaan en met welk doel. Het algemeen gevoel was overigens toen, dat we als synode zeker een protestgeluid moeten laten horen tegen doorgeslagen seksualisering en individualisering in de samenleving.

Wij hadden 3 intensieve, kleinschalige digitale gesprekken (en onderling behoorlijk wat mailverkeer) nodig om elkaar te leren kennen en waarderen – dat gunnen wij ook de andere synodeleden. Het is schaatsen op glad ijs, en daarom is het uiterst belangrijk ook op synodaal niveau ‘veilige kerk’ te kunnen zijn met elkaar en voor elkaar.

Werkgroep 1 ziet als onderliggend thema de vraag als “hoe zijn wij – en ben ik – mens naar Gods beeld?” Welke weg wijzen de Schriften ons daarin, en hoe brengen we dat in praktijk? *Wij: als geloofsgemeenschap; ik: als volgeling van Christus – inclusief de spanning die er daartussen kan bestaan vandaag de dag.*

Gespreksvragen voor de aprilsynode:

1. Benoem de randvoorwaarden die nodig zijn voor een ‘veilig’ gesprek (dit zou plenair besproken kunnen worden)
2. Wat dient de kerk – en met name de plaatselijke gemeente - uiteindelijk, waar mensen pastoraal en ethisch worstelen met de vragen rond seksualiteit, genderidentiteit, huwelijk en relaties vanuit geloofsperspectief en Bijbels perspectief? Wat helpt ons een stap v erder?
3. In de werkgroep zelf zien we mogelijke hobbels bij een groots opgezet synodaal gesprek, met risico’s rond polarisatie, beeldvorming naar buiten toe en de mogelijke slotsom “we kwamen niet verder in ons geloofsgesprek dan “we zijn het erover eens dat we het niet eens met elkaar zullen worden”.
Onze vraag is: over welk thema en in welke vorm kan een synodaal gesprek in november het beste gevoerd worden?
4. Welke opdracht kan worden meegegeven aan werkgroep 2?